

245 00

รายงานวิจัย
เรื่อง

246 30

ความรู้ ทักษะ ความพร้อมและพฤติกรรมการใช้สมุนไพรตามโครงการ
สาธารณสุขมูลฐานของบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลในจังหวัดภาคใต้ของ
ประเทศไทย = ๑๖

(Knowledge, Attitude, Readiness and Traditional Medicine Used of medicinal
plants Specified in the Fundamental Primary Health Care Project of Medical
personnel in Governmental Hospitals in Southern Thailand) / ๑๐๐ ...
[คน]

๑๐๐ % สำหรับ	อิฐรัตน์
เพชรน้อย	สิงห์ช่างชัย
ภควิภา	คุโรปกรณ์พงษ์
ณรงค์ศักดิ์	สิงห์ไพบูลย์พร
ปราณี	รัตนสุวรรณ
โสภา	คำมี

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2539

Order Key	16973
BIB Key	150169

ล.ม.๑

เลขหมู่	RM 666. H33 764
เลขทะเบียน	1541 ๗. 1
	170, พ.ย. 2541

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและความพร้อมในการใช้สมุนไพรตามโครงการสาธารณสุขมูลฐานของบุคลากรทางแพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐเขตภาคใต้ของประเทศไทย รวมทั้งหาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ แหล่งความรู้ ประเภทของโรงพยาบาลกับพฤติกรรมและความพร้อมของการใช้สมุนไพร ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยสุ่มตามสัดส่วนของบุคลากรทางการแพทย์เป็นร้อยละ 25 ของแต่ละกลุ่มได้ตัวอย่างทั้งหมด 540 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและเครื่องมือโดยหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.9) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 21 - 30 ปี (ร้อยละ 61.7) นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด (ร้อยละ 92.6) มีอาชีพพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 39.8) รองลงมาคือเภสัชกร (ร้อยละ 24.3) แพทย์ (ร้อยละ 15.4) ทันตแพทย์ (ร้อยละ 3.9) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (ร้อยละ 16.7) ส่วนใหญ่เป็นระดับปฏิบัติ (ร้อยละ 59.8) การศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.7) แหล่งความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่บุคลากรทางการแพทย์ได้รับส่วนใหญ่มจะได้จาก หนังสือ วารสารต่างๆ (ร้อยละ 34.3) รองลงมาจากสถาบันการศึกษา (ร้อยละ 32.0) มีประวัติบิดามารดาใช้สมุนไพรรักษาเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.1) กลุ่มตัวอย่างเคยใช้สมุนไพร พึ่งตนเองเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.0) แนะนำให้ผู้อื่นใช้ (ร้อยละ 55.6) ปัจจุบันไม่ใช้ (ร้อยละ 52.8) เหตุผลเนื่องจากไม่มีข้อมูลทางคลินิกที่เชื่อถือได้ (ร้อยละ 18.0) ส่วนผู้ที่ยังคงใช้อยู่ (ร้อยละ 47.2) เนื่องจากสมุนไพรหาง่าย ปลูกใช้เองได้ (ร้อยละ 20.4)

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้ ทักษะ พฤติกรรม ความพร้อมของการใช้สมุนไพร พบว่าบุคลากรทางการแพทย์มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรว่านหางจระเข้ในการรักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก มากที่สุด และมีการใช้สมุนไพรกับตนเองและแนะนำให้ผู้อื่นใช้ด้วย ส่วนทัศนคติของบุคลากรทางการแพทย์เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรส่วนใหญ่มีคะแนนสูงเกินร้อยละ 50 (มีทัศนคติด้านบวก) และสมุนไพรที่บุคลากรทางการแพทย์พร้อมที่จ่ายให้คนไข้ในโรงพยาบาล คือ ว่านหางจระเข้ รองลงมาคือ ครีมนตะไคร้หอม และใบมะขามแขกอัดเม็ด

เมื่อวิเคราะห์ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และความพร้อมของการนำสมุนไพรมาใช้ในโรงพยาบาล โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พบว่าความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรมากที่สุด ($r = 0.6734$) รองลงมาคือ ความรู้กับทัศนคติ ($r = 0.4424$) ส่วนความพร้อมจะมีค่าสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมน้อยมาก แสดงว่าถึงแม้ว่ากลุ่ม

ตัวอย่างมีความรู้ ทักษะที่ดีและมีพฤติกรรมเคยใช้สมุนไพรหรือแนะนำให้ผู้อื่นใช้ แต่ก็ไม่มีความพร้อมที่จะนำสมุนไพรมาใช้ไปโรงพยาบาลแสดงว่าความพร้อมไม่ขึ้นกับปัจจัยดังกล่าวแต่อาจมีปัจจัยอื่นที่จะนำสมุนไพรมาใช้ได้

เมื่อกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ พฤติกรรมและความพร้อมกับตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมพบว่าอาชีพโดยเฉพาะแพทย์มีผลทำให้ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และความพร้อมต่างกัน ส่วนประเภทของโรงพยาบาลไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคลากรทางการแพทย์ทุกกลุ่มมีความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และความพร้อมในการใช้สมุนไพรที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากการวิจัยนี้สรุปได้ว่าถ้าจะทำให้บุคลากรทางการแพทย์นำสมุนไพรมาใช้กันในโรงพยาบาลจะต้องให้ความรู้ข้อมูลการวิจัยทางคลินิกเกี่ยวกับสมุนไพรที่เชื่อถือได้แก่บุคลากรทางการแพทย์ ดังนั้นสถานศึกษาในระดับต่างๆ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย ควรเปิดหลักสูตรให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับสมุนไพร เพื่อให้บุคลากรทางการแพทย์เชื่อถือ และมีทัศนคติที่ดีต่อสมุนไพร ซึ่งจะส่งผลทำให้มีการนำสมุนไพรมาใช้ในโรงพยาบาลอย่างจริงจัง

Abstract

This is research survey which aimed to compare behavior and readiness in using medicinal plants specified in the fundamental public health project of medical personnel in government hospitals in southern Thailand and, to examine the relationship of the following factors : the population society, economy, source of knowledge, types of hospital, and readiness for the use of medicinal plants. The technique of stratified random sampling was used to proportionally sample 25 percent of each group of medical personnel which totaled 540 subjects. In collecting the data, a questionnaire which was tested by three experts for its quality and content validity was used.

The general data revealed that most of the subjects were female (71.9%) in the age range of 21-30 years old (61.7%) Buddhist (92.6%), and most were nurse, (39.8%) followed by pharmacists (24.3%) public health officials (16.7%), physicians (15.4%), and dentists (3.9%). Most of the subjects were practitioners (59.8%) and were bachelor degree holder (68.7%). The sources where most of them obtained their knowledge were books and journals (34.3%), and educational institutes (32.0%). Most of the subjects' parents (86.1%) had used medicinal plants and most of the subjects themselves (70.0%) had used medicinal plants. Fifty five point six percent (55.6%) of the subjects advised other people to use medicinal plants. At the Time of the survey, 52.8% of the subjects no longer used medicinal plants. Of those, 18.0% stated the lack of reliable data on their use as a reason. Forty seven point two percent (47.2%) still used medicinal plants and 20.4% of these stated that they used them because they were available and can be planted.

On analyzing the data on knowledge, attitude, behavior, and readiness in using medicinal plants, it was found that most medical personnel who had knowledge about using medicinal plants were those who know about how to use *Aloe vera* to treat burns by fire and hot water. They not only used this medicinal plant but also advised others to use it. The attitude of medical personnel in using medicinal plants revealed a high score of positive attitude of over 50% . The medicinal plant products they were ready to prescribe to their patients were *Aloe vera*, fragrant lemon grass cream, and senna leaf tablets.

The analysis of the relationship between their knowledge, attitude, behaviour and readiness in using medicinal plants in their hospitals revealed that the coefficient of their knowledge and behaviour in using medicinal plants was the highest ($r=0.6734$), followed by the relationship of knowledge and attitude of $r= 0.4424$. The relationship between

readiness in using medicinal plants and knowledge, attitude and behaviour was negligible. This showed that the subjects had good knowledge and attitude toward the use of medicinal plants, and they had used and advised others to use medicinal plants. However, this did not mean that they were ready to use medicinal plants in their hospitals. This indicated that their readiness did not depend on these factors, but that there might be other factors which would make them ready to use medicinal plants in the hospitals.

The result of relationship between knowledge attitude, behaviour and readiness in using medicinal plant of medical personnel with economic and social variables, found that the physician occupation was different in knowledge, attitude, behaviour and readiness in using medicinal plant from the others, but the differential kinds of hospital would not be cause of them to be changed significantly.

This research could conclude that the medical personnel will use the medicinal plants if they know about the knowledge and acceptable clinical data of medicinal plants. So the education institutes such as school and university should have the curriculum about medicinal plants. If the medical personnel are acceptable and have good attitude in medicinal plants, they will use them in hospital seriously.